

Acta sanctorum

quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quae
ex Latinis et Græcis, aliarumque gentium antiquis monumentis

Quo dies primus et secundus continentur

Bolland, Johannes

Parisiis et Romae, 1866

§. II. Vitæ illius minime vetustæ, ideoque non edendæ pauca gesta
ejusdem aliunde nota.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73889](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73889)

AUCTORE
C. S.

consulibus Nepotiano ac Facundo, Pontificatus mensibus octo, et diebus viginti, quos etiam habet apographum Henschenianum, ille nihilominus sedisse dicitur ex die xv Februarii usque in diem ix Octobris; unde, præterquam quod alius, quam quo etiam antiquitus cultus fuit, atque hodieque colitur, emortualis dies hic assignetur, omnino sequeretur, contra quam in eodem laterculo præmissum fuit, solum menses septem cum diebus viginti quatuor illius Pontificatus tribuendos esse. At scilicet pro xv Februarii substituendum ibi est xv Kalendas Februarii, et pro in diem ix Octobris legendum in diem Nonarum Octobris, atque ita omnia recte consentient. Ex dictis simul corrigi martyrologos supra relatos, Adonem et Notkerum, qui ultra duos annos S. Marco in Pontificatu tribuunt.

Alibi legitur
prid. Non. Oct.
sepultus esse;

15 Superest de die depositionis seu sepulturæ illius difficultas, unde de ejusdem die obitus posset dubitari. Secundus Catalogus ab Henschenio exhibitus, silente primo, sic habet: Sepultus est in cœmeterio Balbinæ, Via Ardeatina, pridie Nonas Octobris. Consentit Anastasius Bibliothecarius, eodemque die memoria illius in vetustiori Hieronymiano apographo Lucensi apud Florentinum, aliisque ab hoc ibidem relatis, recolitur. At vero, si pridie Nonas Octobris sepultus fuerit, oportet, eum ante Nonas Octobris obiisse. Papebrochius in Propylæo Maji, cum a primo vetustissimoque Henscheniano Catalogo, cui etiam, antiqua æque ac recentiora, ut vidimus, Martyrologia pro die obitus S. Marci suffragantur, neutquam recedendum esse, merito censeret, opinatus est, quandam ipsius sacri corporis elevationem, eo in cœmeterio, in quo antea sepultum fuerat, pridie recurrentis natalis illius factam indicari: quo posito, tota objecta difficultas evanescit.

verum hinc
minime sus-
picari licet,
duos hujus
nominis

14 Longe aliam viam iniens Florentinus in Annotatis ad suum vetustius Martyrologium Lucense die 6 Octobris, ex gemina illa S. Marci primo pridie Nonas, ac mox ipsis Nonis, annuntiatione dubitavit, an non duo ejusdem nominis inter Romanos Pontifices sederint; hancque suam dubitationem firmari posse credidit ex Petro de Natalibus, in Catalogo Sanctorum lib. ix, cap. 25 et 24 (apud me 55 et seqq.) re ipsa duos hujus nominis inter eos memorante, temporibus gestisque distinctos. Horum alterum, quem ejusdem nominis primum appellat, scribit fuisse patria Romanum, ex Probo patre natum, S. Felicis I successorem, et post exactos in Pontificatu annos octo, menses duos, dies decem, obiisse Nonis Octobris; solum (ut addit) qui de tantorum numero Pontificum, qui fuerunt a B. Petro Apostolo usque ad Silvestrum Papam martyrium evasit.

Romanos
Pontifices
existisse.

13 Alterum, de quo hodie agimus, Romanum pariter ex patre Prisco natum ait, Marcum II appellat, S. Silvestri I successorem facit, et post duorum annorum, octo mensium et viginti dierum Pontificatum vita functum, Nonis Octobris in cœmeterio S. Babilæ, id est, S. Balbinæ, Via Ardeatina sepultum esse. Ita paulo pluribus apud laudatum episcopum Equinum, cujus certe minime ea est auctoritas, ut ex eo vel leviter quis possit suspicari, existisse aliquando aliquem S. Marcum S. Felicis I in Pontificatu successorem, antiquis omnibus tam Romanorum Pontificum Catalogis, quam Chronicis ceterisque scriptoribus plane ignotum, qui multo etiam minus ignorari potuisset, si in nomen usque annum Ecclesiam gubernasset. Quid plura? Ego

nullus dubito, quin priori isto Marco fabulosus D
annumerato, Marcus, cujus depositio in prædictis Martyrologis memoria pridie Idus hujus mensis inscripta legitur, non alius sit ab hodierno, ac proinde, quin depositio ista vel de aliqua illius corporis elevatione cum Papebrochio accipienda sit, vel potius ex alienius amanuensis incuria in vetustum aliquod Hieronymianum apographum prid. Non. pro in Non. irrepserit, atque hinc, ut pronum erat, etiam transierit in alia.

§ II. Vitæ illius minime vetustæ, ideoque non edendæ pauca gesta ejusdem aliunde nota.

Baronius in Annotatis ad Martyrologium suum Romanum hodie inquit: Habemus Vitam (S. Marci) per Lectiones distinctam, quæ in aliquibus ecclesiis legi consuevit. Habemus etiam nos Vitæ illius apographum ex Ms. codice archiepiscopi basilicæ Vaticanæ, signato lit. A. 7, in novem Lectiones partitæ, cujus initium est: Marcus, genere Romanus, cujus pater Priscus nuncupatur. Auctorem hujus esse aliquot centenis annis S. Marco juniorem, manifestat ipsemet in Lectione nona, ubi duos energumenos in ejusdem Sancti ecclesia liberatos esse, narrat tempore prisco, dum eandem ecclesiam Gregorius quartus tempore sui sacerdotii susceperat, et ob nimiam vetustatem crebro casuram a fundamentis prius ejecit, et novis fabricis totam ad meliorem cultum perduxit. Sedis Gregorius IV quingentis annis post S. Marcum, tamque diu ante istius Vitæ scriptorem, ut hic tempore prisco contigisse dixerit, quod istius tempore factum narrat. Non est ergo testis idoneus ad fidem faciendam eis, quæ de S. Marco refert, nisi (quod nullibi facit) probet, sibi probum aliquod longeque vetustum monumentum præluisse.

Nulla Vita-
rum, quas
habemus,
E

17 Habemus insuper alia ejusdem Vitæ apographa, aliis alia auctiora, quorum unum ex Ms. Lectionario Florentinæ Bibliothecæ Laurentianæ pluteo 20, alterum ex pluteo 27, ac denique aliud ex Vaticanæ bibliothecæ codice 6074, collatum cum transcripto a clarissimo Luca Holsteini ex codice monasterii Farsensis. Hujus Vitæ auctor, pariter anonymus, in ipso sui Prologi exordio profitetur, se eam scripsisse, rogante Joanne S. R. E. Cardinale, tituli ejusdem Marci. Sic enim orditur: Crebris me, Joannes sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalis, videlicet tituli sancti Marci Papæ, faminibus cogis ejusdem acta detegere, quod magis meæ ambiguitate inertie, quam desidia sæpius recusavi. Non tamen se hujus Vitæ auctorem agnoscit, sed solum collectorem eorum, quæ in sacris inde (ut loquitur) invenire bibliotecis potuit. Verum hic quoque recentior est, quam ut ab ætate sua auctoritatem possit sibi conciliare, si recte se habeat laudati Holsteini ad suum transumptum Farsense annotatione, quæ, teste ad calcem apographi Papebrochio, sic habet: Joannes Cardinalis tituli S. Marci (cui hæc Vita inscripta est) vixit tempore Nicolai II Papæ, cujus nomen subscriptum Constitutioni

satis antiqua
est, earumque
auctoribus
F

A tutioni ejusdem Nicolai de forma eligendi Pontificum Romanum, in Registro antiquissimo monasterii Farfensis, in cujus veteri codice hæc Vita exstabat. Vixerit ergo anonymus iste sæculo xi, post cujus medium Nicolaus II creatus est Pontifex.

præluxisse potuerunt quidam Catalogus Rom. PP., et Anastasius.

18 Porro predictis scriptoribus anonymo, vel eorum antiquiori, præluxisse potuerunt Catalogus summorum Pontificum, secundo loco ab Henschenio editus, et ante medium sæculum vi confectus, atque Anastasius Bibliothecarius, qui post medium sæculum ix scripsit, quorum scilicet dicta isti partim adoptarunt, adjecta aliunde fabula de Epistola S. Athanasii et Catholicorum Egypti episcoporum ad S. Marcum, de qua infra paulo pluribus. Præstat igitur S. Marci elogium ex secundo isto Catalogo, qui Anastasio quoque verisimiliter præluxit, hic recensere; ac deinde subdere, quæ ab Anastasio, quæ item a posterioribus illis adjecta fuerunt. Sic igitur in laudato secundo Catalogo apud Henschenium legitur: Marcus, natione Romanus, ex patre Prisco, sedit annos duos. Fuit temporibus Constantini, Nepotiano et Secundo consulibus, ex die Kalendarum Februarii, usque in diem Kalendarum Octobris. Hic constituit, ut episcopus Ostiensis, qui consecrat Episcopum Urbis, pallio uteretur, vel ab eodem Episcopo Urbis Romæ consecraretur. Hic fecit ordinationes duas per Decembrem, presbyteros quingecim, diaconos sex, episcopos per loca septemdecim. Sepultus est in cœmeterio Balbinæ, Via Ardeatina, pridie Nonas Octobris.

* Anast. et

Ante Pontificatum dicitur fuisse diaconus, sed an hic is ipse sit,

19 In supra memoratis Vitæ apographis ex bibliotheca Vaticana, ex archivo basilicæ item Vaticanæ, et Holsteniano Farfensidicetur S. Marcus diaconus fuisse, quando a clero populoque Romano ad Pontificatum evectus fuit ex commendatione decessoris sui, S. Silvestri, dicere soliti, se non novisse ea Cathedra digniorem, quam Marcum diaconum Romanum. Hoc quidem verum esse potest, sed ex istorum anonymorum assertionem nequit fieri certum. Multum quoque dubitant eruditi, an Marcus noster is ipse sit, cui post S. Miltiadem, seu Melchiam Papam inscripta legitur Epistola Constantini Magni pro causa Donatistarum adversus Cæcilianum, Carthaginensem in Africa episcopum, in concilio Romæ judicanda, cujus Epistolæ apud Eusebium in Historiæ Ecclesiasticæ lib. x, cap. 5, tam in editione Christophoroni, quam Henrici Valesii talis est inscriptio: Κωνσταντίνος Σεβαστὸς Μιλτιάδην Ἐπισκόπον Ρωμῶν καὶ Μάρκον: id est, Constantinus Augustus Miltiadi Episcopo urbis Romæ et Marco.

cui post Melchiam Papam inscripta estat Constantini Magni epistola,

20 Cardinalis Baronius in Annalibus Ecclesiasticis ad annum 515, num. 25, vehementer suspicatus est, locum illum corruptum esse, καὶ Μάρκον ibidem pro ἱεραρχῶν posito ac proinde forsitan legendum esse: Constantinus Augustus Miltiadi episcopo Romano Hierarchæ. Sic suspicandi eam allegat rationem, quod Optatus Milevitanus, lib. 1 adversus Parmenianum scribens, nullum Marcum nominet inter episcopos, qui vocati ab imperatore isti Romæ synodo interfuerunt, cujus tamen rei gratia hanc ille epistolam scripsit. Verum hæc Baronii suspensionem longe rejecit Henricus Valesius in suis Annotationibus ad Historiam Eusebii pag. 195, col. 2, lit. c.; causatus, quod, cum Constantinus Melchiam ibidem jam dixerit Ἐπισκόπον Ρωμῶν, frustra addidisset ἱεραρχῶν, postquam scilicet

Melchias titulum dignitatemque priori usitato vocabulo jam expresserat. Contentid itaque, retinendum Marcum esse, huncque ipsum fuisse, de quo agimus, ejusdem S. Melchias post S. Silvestrum in S. Petri Cathedra successorem.

AUCTOR C. S.

21 Valesii opinio, tamquam valde probabilis conjectura, Pagio in Critica Baronii placuit, præsertim (inquit) cum auctor Synodici (vide Labbeum tom. I Conciliorum, col. 1405) tradat synodum istam Romæ convocata fuisse ab eodem Miltiade Papa et Marco, Miltiadi Marcum adjungens, perinde ac in Epistola Constantini utrumque conjunctim nominari, animadverterat. Tillemontio tom. VI Monument. Eccles., Nota 7 in Donatistas, eadem displicuit opinio, quod difficile ei creditu esset, Marco isti, si tunc solum fuerit presbyter, commissum fuisse de episcopis judicium, imo etiam minime credendum, si solum fuerit diaconus. Hinc ipsi ibidem magis arridet opinio Blondelli (quamvis et hanc, contra ac iste censuit, minime certam agnoscat) pronuntiantis, pro Marco legendum esse Meroclem, Mediolanensem episcopum; quem, Tillemontius ibidem observat, isti Romæ synodo certo interfuisse, et a S. Optato Milevitano primum post tres Galliarum episcopos, qui in eadem synodo interfuerunt, nominari, quique Constantino, eodem anno 515 Mediolani versato, optime notus fuisse potuit, ac idoneus visus, qui eo munere optime fungeretur.

controvertitur inter eruditos;

E

22 Res sane in ambiguo posita est. Vocem Marcum apud Eusebium libellique synodici auctorem in hierarcham cum Baronio, aut in Meroclem cum Blondello, commutare, nodum cuneo solvere est. Utrobique magna vocabuli variatio est; et, si superflua videri debeat titulo urbis Romæ Episcopo adjecta hierarchæ dignitas; mirum etiam debet apparere, si Miltiadi Constantinus urbis Romæ episcopo Meroclem addens, hunc, tam insignis ecclesiæ præsentem, nullo dignitatis suæ aut sedis titulo distinxerit; quod multo minus mirandum est, si Marcum ejusdem S. Miltiadis presbyterum vel diaconum huic adjunxerit. Adhæc, ut Merocles, ita et Marcus, Romanus vel presbyter, vel diaconus, ob suam doctrinam, integritatem vitæ aliasque virtutes sat notus fuisse potuit Constantino, ut hic Ecclesiastici juris minus peritus, ipsum dignum æstimaret, qui cum episcopis litem Afrorum præxulum dirimeret.

quorum allegata rationes

F

25 Denique si Marcus, Miltiadi in epistolæ inscriptione junctus, solum fuerit presbyter vel diaconus, manifesta est ratio, cur Optatus Milevitanus inter episcopos istius synodi nullum Marcum recensuerit; fortasse etiam hic supervacaneum fore judicavit, si novemdecim episcopos, quos ibi nominavit, Marcum inferioris Ordinis adjiceret. Porro cum nulla satis urgens afferatur ratio, quæ cogat pro Marco Hierarcham aut Meroclem in Constantini epistola substituere, nihil obstat, quo minus Marcus iste credi possit hodiernus, quippe qui sub Miltiade certe floruit, et ut virtutibus ac doctrina, ita etiam ea ætate fuit, eaque forsitan in clero dignitate insignitus, ut ad id muneris idoneus Constantino potuerit videri. Cessaret omnis difficultas, si credi posset Marcus Miltiadis vicarius fuisse; qualem ipsum Silvestri aliquo tempore fuisse, Franciscus Blanchinus in Annotatis ad Anastasium Bibliothecarium existimavit. Nunc caput superius secundi Catalogi examen prosequamur.

neutram partem evincunt.

24 Illum, imperante Constantino Magno, ac consulibus

AUCTORE
C. S.
Certe non potuit duas ordinationes mense Decembri fecisse;

sed an unam alio tempore, ut censuit Franc. Pagi-
gus?

consulibus Nepotiano et Facundo, non Secundo, anno 556 creatum Pontificem esse, eodemque anno post octo mensium ac viginti dierum sedem vita functum esse, supra probatum est, ut proinde anni duo (quibus Anastasius ac supra dicta apographa nostra etiam aliquot menses adjiciunt) ejusdem Pontificatus tribui nequeant, nec admitti possint duæ ab eo factæ ordinationes mense Decembri, cum is nullo mense Decembri sederit. Franciscus Blanchinus in Notis ad eundem Anastasii locum credidit, ordinationes istas a S. Marco quidem factas indicari, non tamen in Pontificatu suo, sed dum sub S. Silvestro decessore jam episcopus, illius vices gerebat, isto scilicet biennio, quod Anastasius Marci Pontificatus attribuit, sed vicariatus fortasse adscribendum fuerat. Verum hoc gratis divinare est.

25 Franciscus Pagi-
gus t. I Breviarii gestorum Pontificum Romanorum, in S. Marco, pag. 85, nobiscum agnoscens, ipsum non nisi menses octo ac dies viginti sedisse, a die nempe 18 Januarii anni 556, quo consecratus fuit, usque in 7 Octobris ejusdem anni, quo obiit, unicam ipsi ordinationem tribuit his verbis: Postquam unica ordinatione presbyteros quinque, et diaconos sex creasset, et episcopos per diversa loca septem, obiit vi Octobris ejusdem anni, Damasi Chronico teste, post sedem mensium octo, et dierum viginti. Unde hæc hauserit Pagi-
gus, non edicit; non tamen credendus est duas ordinationes, in secundo Catalogo, et ab Anastasio assertas, in unam constasse, cum Catalogus in illis presbyteros quindecim, Anastasius viginti quinque, Pagi-
gus solum quinque; Catalogus episcopos... septemdecim, Anastasius viginti septem; Pagi-
gus solummodo septem ab eo consecratos nument. Rectius, arbitror, Papebrochius noster in Propylæo Maii de ordinationibus ab illo factis siluit.

Creditur S. Marcus usum pallii Ostiensi episcopo.

26 De usu pallii Ostiensi episcopo per Marcum concessio consonat Anastasius editionis Blanchini, qua utor; at in sæpe dictis Vitæ S. Marci apographis non modo pallii usus, verum etiam jus summum Pontificem consecrandi ab eodem illi collatum asseritur verbis, quæ subdo: Hic constituit, ut episcopus Ostiensis consecret Episcopos urbis Romæ, et idem utatur pallio. Simili modo legerat Baronius, dum ad annum 556, num. 62 ait: De eodem Marco hæc in eodem libro de Romanis Pontificibus leguntur: « Hic » constituit, ut episcopus Ostiensis, qui consecratur Episcopos Urbis, tunc pallio uteretur, et » ab eodem Urbis Episcopus consecraretur. » Sed ea verba postea sic excipit: Quod autem dicitur institutum a Marco, ut Ostiensis episcopus Romanum Pontificem consecraret, antiquior fuisse videtur ejus rei usus: nam Dionysius Papa a Maximiano Ostiensi episcopo consecratus habetur; meminit quoque S. Augustinus ejusmodi vetustissimi ritus, agens adversus Donatistas; nimirum, ut in margine recte annotavit, in Breviculo collationis cum Donatistis, collatione dici 5, cap. 16.

quia summus Pontificis consecratus omnium concessisse.

27 Quidquid sit de consecratione S. Dionysii Papæ, in quam inquiri poterit ad diem 26 Decembris, quo hic colitur, non obscure ibidem laudatus S. Augustinus tradidit, antiquissimam fuisse Romanæ Ecclesiæ consuetudinem, ut hujus episcopus, summus Pontifex, ab Ostiensi episcopo consecraretur; ut adeo hujus initium a S. Marci constitutione minime repetendum sit; sed nec repetitur, ut vidimus, in secundo Henscheniano

Catalogo, nec apud Anastasium; imo hi antiquam illam consuetudinem his verbis insinuant, Qui consecrat Episcopum Urbis; ob eamque episcopo Ostiensi a Marco concessum indicant, ut pallio, aliis episcopis minime tunc permitti solito, uteretur, atque insuper futuri Ostienses præsules a Romanis Pontificibus consecrarentur. Quod vero ad pallium spectat (subdit hic Baronius) eo donatum a Marco Ostiensem episcopum, haud inficias imus. Primo autem hic mentio in Rebus gestis Romanorum Pontificum habetur de pallio, summi honoris et potestatis plenitudinis indice. Porro, licet pallium Marco fortasse antiquius sit, nihil tamen hactenus a quopiam adductum legi, quod suadeat, Ostienses episcopos illius usum ab alio, quam a S. Marco, primitus accepisse.

28 Dum hujus sancti Pontificis cultum priori § exponerem, binæ ecclesiæ memini, quæ ejusdem nomine insignitur: una scilicet intra urbem Romanam est; altera in Via Ardeatina, vel, ut aliis placet, Appia: utriusque conditorem apographa nostra cum Anastasio Marcum agnoscunt. Anastasii verba describo: Hic fecit duas basilicas, unam Via Ardeatina, ubi requiescit, et aliam in Urbe Roma juxta Pallacinis. De utraque consule dicta hic in § 1; de priori, extra Urbem olim sita, hæc addo ex Paulo Aringho in Romæ subterraneæ tom. I, pag. 480: Hujus autem ecclesiæ nullum modo, quod noverimus, vestigium extat, nisi quispiam forte asserere velit, parietinas illas, quæ viam inter Appiam atque Ardeatinam a D. Sebastiani ecclesiæ ad S. Pauli basilicam euntibus patent, ejusdem jam dirutæ vestigia superesse; quod quidem ab his, qui congrue sapienterque antiquis de rebus judicium ferre consueverunt, conjectari haud omnino absurdum, pronuntiandum est.

29 Alteram, in ipsa Urbe positam, in apographo nostro archivi basilicæ Vaticanæ dicitur S. Marcus condidisse in honore beati Evangelistæ Marci. Consentit auctor Romæ antiquæ et novæ, anno 1750 editæ, tom. I, pag. 521 observans, eandem ecclesiam, licet S. Marco Evangelistæ dicata sit, tamen suum etiam titulum habere a fundatore suo S. Marco Pontifice Romano. Quod ad vetus nomen loci, ubi ea sita ecclesiæ est, attinet, Baronius loco citato pro juxta Pallacinis legit: juxta Palatinas; sed Atlaserra in Notis ad eundem Anastasii textum: Tuenda est, inquit, vulgaris lectio: male Baronius legit PALATINAS. Palacenis fuit nomen cloacæ Urbis, quæ est juxta monasterium S. Laurentii martyris; quod deinde adductis Anastasii alibi dictis atque ex S. Gregorio Magno probat. Hic sanctus Pontifex in Registro lib. iii, epist. 57 novissimæ editionis Benedictinorum S. Mauri, inter legata a Joanne presbytero Romano ad quoddam monasterium fundandum testamento relicta, expresse memorat tabernam in hac Urbe, quæ est posita juxta Palacenis. Hæc de veteri ecclesiæ situ.

50 Ceterum illa hodieque superest, et S. Marci nomen titulumque Cardinalitum, quo eam anno 499, jam insignitam fuisse, supra vidimus, pariter retinet, sita juxta palatium serenissima reipublicæ Venetæ, in quo hujus oratores habitant. Illam tum summi Pontifices sæptam lectam servarunt ornaruntque, tum maxime hoc nostro sæculo Eminentissimus Cardinalis Angelus Mariæ Quirini, qui, postquam ejusdem titulum diu gesserat, eandem etiam in commendam retinebat. Descriptionem hujus ecclesiæ, cujus ego quoque insignem

Duas ecclesias, unam in Via Ardeatina, quæ non superest.

aliam in ipsa Urbe, quæ cum vetusto Cardinalitio titulo

hodieque ornatisissima exstat.

A insignem ornatum coram admiratus fui, habes in laudata Roma antiqua et nova tomo loquere supra assignatis, ubi etiam alios insignes viros de eadem ecclesia optime meritos leges.

condidisse videtur: at nescio, quid sit de donationibus,

51 Si quis modo a me quærat, an ambas ecclesias S. Marco Pontifici, velut conditori tribuendas censeam; respondebo, ea, quæ § 1 produxi, earumdem antiquitatem tam recte probare, ut hinc nihil obsit, quo minus ille earum conditor possit censeretur. Verum, cum pro biennio ac novem circiter mensium spatio, quod Anastasius Bibliothecarius atque aliquot veteres Marci Pontificatui tribuunt, non integros novem menses concedendos esse, ostenderit, verisimilius mihi apparet, Marcum eisdem partem ante, partim in ipso Pontificatu suo condidisse.

quas Constantinus Magnus eisdem fecisse dicitur.

B 52 Porro minime exploratum habeo, quoniam monumentum laudatus Anastasius de dotatis S. Marci ecclesiis dixerit: Hujus (Marci) suggestionem obtulit Constantinus Augustus basilicæ, quam (Marcus) cœmeterium constituit Via Ardeatina, fundum Rosarum cum omni agro campestri præstantem solidos xl. In basilica in urbe Roma obtulit hæc: Patenam argenteam, pensantem libras xxx; amas argenteas duas, pensantes libras xx; scyphum argenteum unum, pensantem libras decem; calices ministeriales argenteos tres, pensantes libras binas; coronam argenteam, pensantem libras decem: fundum Antonianum Via Claudia, præstantem solidos xxx; fundum Vacanas Via Appia, præstantem solidos xl et trimisios duos; fundum Orrea, Via Ardeatina, præstantem solidos lv et trimisium unum.

Epistola S. Athanasii, et Marci decretum de Symbolo Nicæno commentitia.

C 53 Sæpe memorata Vitæ Apographa nostra præterea recitant Epistolam, velut a S. Athanasio Alexandrino, aliisque Catholicis Egypti episcopis pro resarciendis concilii Nicæni canonibus per Arianos exstis, ad S. Marcum Romanum Pontificem datam, hujusque ad istam responsum. Verum hæc non nisi pura puta commenta esse, agnosunt eruditi, probavitque Papebrochius noster tom. I Maii in S. Athanasio num. 158, quo, ne actum agam, liceat mihi lectorem remittere. Sunt etiam, qui dicunt, S. Marcum inter alia Ecclesiastica decreta statuisse, ut Nicænum Symbolum fidei in Missis caneretur; at quam hoc quoque parum verosimile sit, discas ex Baronio in Annalibus ad annum 525, num. 178 et sequenti, probante, ejusdem S. Marci ætate Symbolum Apostolorum, non Nicænum, a Romana Ecclesia in Missa dici soluisse.

§ III. Sancti pontificis corporis inventio et trina translatio, quarum postrema Romam: harum omnium historiæ fides et ætas expenditur.

Sancti corpus præ reliquis Romani sibi vendicant: Historiæ translationum, Octobris Tomus III.

CORPUS S. Marci mox ab obitu in cœmeterio S. Balbinæ Via Ardeatina sepultum fuisse, nemo est, qui neget; at quo tandem devenerit, non omnium idem est sensus, aliis, utque pluribus, illud ejusdem sancti Pontificis tituli in Urbe Romæ

mana ecclesiæ, aliis Florentinæ S. Laurentii in Hetruria, aliis monasterio S. Salvatoris in monte Amiatino prope Clusium item in Hetruria; aliis denique metropolitanæ ecclesiæ Aquileiensi adscribentibus. A Roma ordiamur. Aringhulus jam alias laudatus, postquam de S. Marci in prædicto S. Balbinæ cœmeterio sepultura egerat: Cæterum, subdidit, venerandum Marci corpus in hoc B. Balbinæ cœmeterio usque ad Gregorii VII tempora servatum est: tunc enim a fossoribus ibidem casu repertum alio transferri contigit; quod demum in ecclesia, quæ sub ejusdem B. Marci titulo intra Urbis mœnia ab eodem ædificata est hanc procul a Capitolino colle, depositum ad hunc usque diem fidelium veneratione colitur.

AUCTORE C. S.

55 Recolectæ autem hujus inventionis et translationis historia in Ms. Codice Vaticano num. 1196 prolixis utique verbis recitatur, quam, ne lectori tedium inferamus, hic recensere consulto omittimus. Hisce Aringhulus non obscure indicat, in eo, quem vidit, Vaticano codice legi, S. Marci corpus, sub S. Gregorio VII repertum quidem esse in S. Balbinæ cœmeterio, non tamen ab eodem Pontifice, nec intra urbem Romanam mox illatum, sed primo alio, ac postea demum Romam translatum fuisse; quæ quomodo contigerint, brevitate causa prætermisit. Ab his partim aliena narrat Carolus Bartholomæus Piazza parte II Hæmerologii sacri Romani, pag. 558 in S. Marco ad hunc diem dicens, quæ ex Italicis hic feci Latina: Ipsius festum celebratur solemniter in supra dicta illius ecclesia collegiata (intra Urbem) in qua ejusdem corpus quiescit, ad eam translatum a S. Gregorio VII, uti clare habetur ex quodam codice Vaticano, cujus prolixè meminimus tom. II nostræ Hierarchiæ Ecclesiasticæ in ejusdem Sancti titulo.

ab Aringho laudatæ, et a Piazza

F 56 Forte Piazam hic secutus est Franciscus Orlandius, quando parte III Orbis sacri et profani, lib. III, cap. 4, num. 18 tractans de Urbana S. Marci ecclesia, sic ait: Ibidemque quiescit corpus ejusdem S. Marci Papæ, huc ex cœmeterio S. Balbinæ translatum. Porro cum Hierarchia a Piazza laudata in Museo nostro non exarset, nescio, quas hic Vaticani istius codicis in ea notas dederit, ac proinde, isne codex idem an diversus ab eo, quem Aringhulus legit, censendus sit. Vehementer tamen suspicor, eundem aut simillimum ab utroque indicari, vereorque, ne Piazza, Historia translationis, quod prolixior esset, non integre perlecta, præpropere statuerit, sacrum, de quo agimus, corpus ab eodem S. Gregorio Papa, sub quo illud inventum esse in ea legitur, in Urbem translatum fuisse. Cur ita sentiam, eruditus lector ex mox dicendis facile intelliget.

verisimiliter oscitanter consulte,

57 Historiæ ab Aringho laudatæ, nisi vehementer fallar, apographum habeo, quod notatur descriptum ex Bibliothecæ Vaticanæ Cod. Anon. f. 176; estque Aringhianæ brevi narrationi conforme, nam et S. Marci corpus sub S. Gregorio VII in cœmeterio S. Balbinæ inventum, atque alio (nempe primo ad castrum S. Silvestri, deinde ad oppidum vel castrum Julianum) atque hinc demum Romam translatum et in ecclesia, quæ sub ejusdem B. Marci titulo... ab eodem ædificata... depositum fuisse, in eo pluribus narratur. Satis quoque prolixa historia est, maxime quod S. Marci Vitæ compendium, seu elogium præfixum, ac in fine etiam quedam miracula ad-

apographum habemus: illius auctor e clero ecclesiæ S. Marci